

10–13

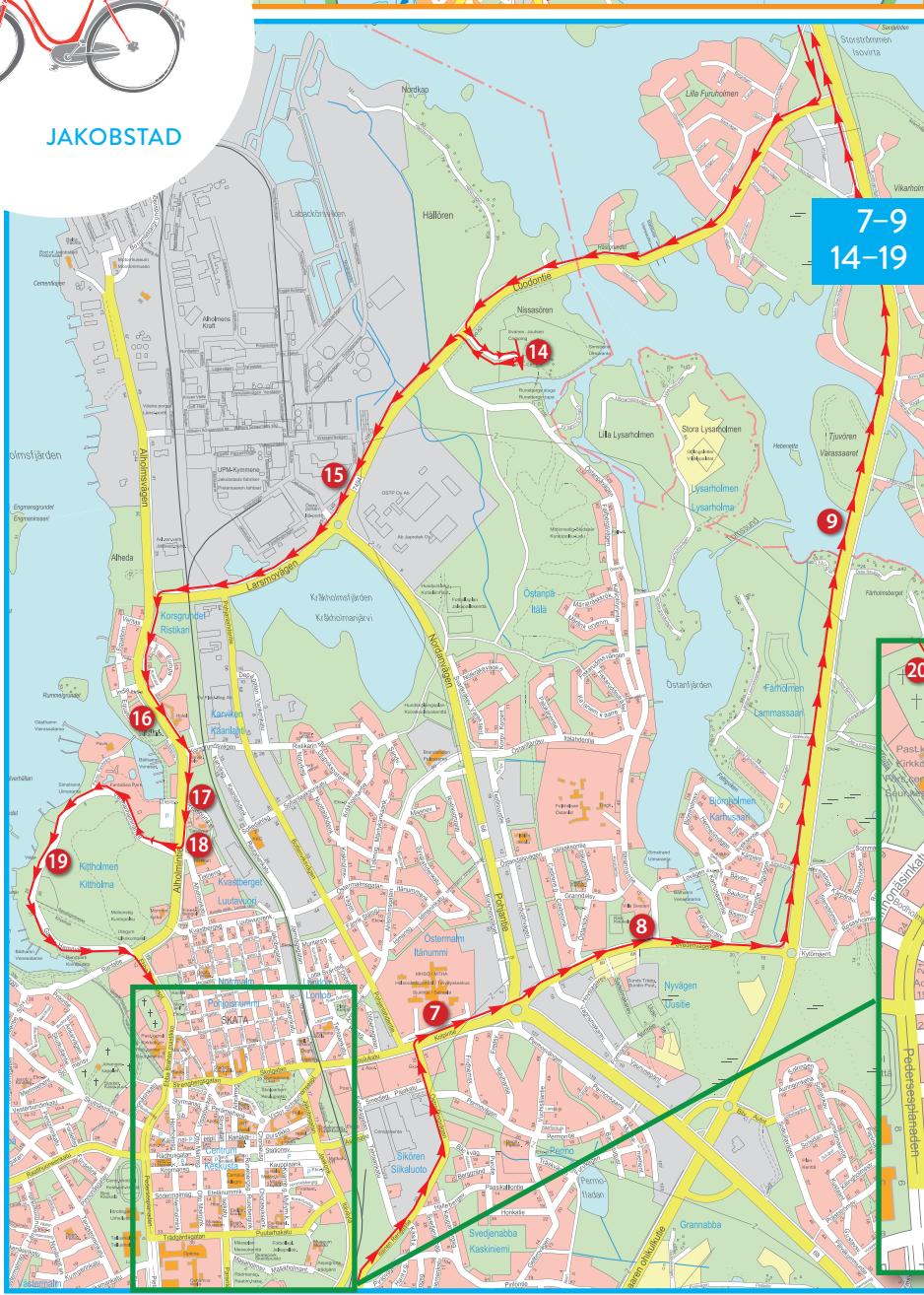

DAGSTUR PÅ CYKEL I JAKOBSTAD OCH LARSMO

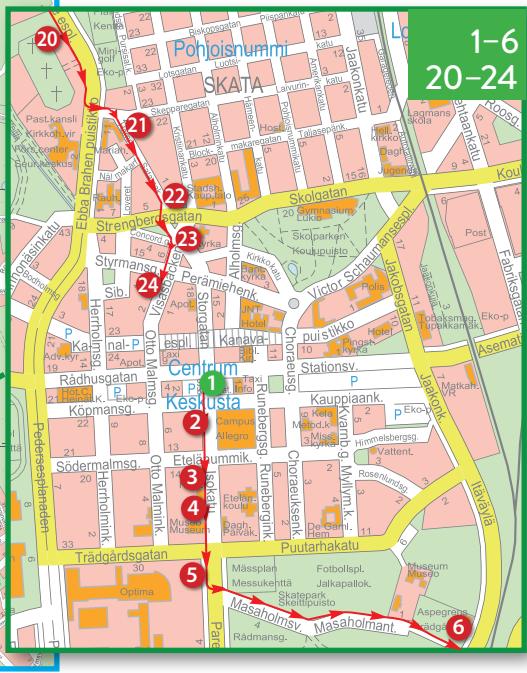
(ca 35 km)

- 1 TORGET
- 2 AFFÄRSMANNE ADOLF
- 3 LINDSKOGS HUS
- 4 CAMPUS ALLEGRO
- 5 CAFÉ AFTER EIGHT
- 6 JAKOBSTADS MUSEUM / MALMSKA GÅRDEN
- 7 OPTIMA
- 8 ASPEGRENS TRÄDGÅRD
- 9 MALMSKA SJUKHUSET
- 10 VILLA SVEDEN
- 11 FÄR HOLMS BRON
- 12 RISÖHÄLL BÖNEHUS
- 13 BJÄRGAS
- 14 LARSMO Kyrka
- 15 STRANDIS
- 16 CAMPINGOMRÅDET SVANEN OCH RUNEBERGS STUGA
- 17 ALHOLMEN INDUSTRIAL PARK
- 18 ALHEDA/ALHOLMSSTRANDEN OCH BOSTADSMÄSSOMRÅDET
- 19 ORTODOXA TJASOVNAN
- 20 F.D. RISTIKARI SKOLA
- 21 GAMLA HAMNOMRÅDET
- 22 BISKOPSHOLMENS BEGRAVNINGSPLATS
- 23 HAMNGATAN
- 24 F.D. BRANDKÅRSHUSET
- 25 JAKOBSTADS Kyrka
- 26 WESTMANSMORS STUGA

7–9
14–19

1–6
20–24

1. TORGET i Jakobstad var handelsplats långt innan staden grundades 1652. Rådhuset, det fjärde invid torget byggdes efter staden brand 1835.

2. AFFÄRSMANNENS ADOLF LINDSKOGS HUS byggd 1797, intill torget var det enda hus som återstod i stadsdelen efter branden söder om nuvarande gågata. Ingår nu i **Campus Allegro**, ett intressant kvarter med två yrkeshögskolor, yrkesakademi, musikinstitut, konsertsal, restaurang, café och bank. Värt att gå in och besöka!

► Vi startar utfärden söderut längs Storgatan.

3. CAFÉ AFTER EIGHT t.h. startade på 1980-talet som en drogfri mötesplats för unga. Har idag ungdomsverkstäder, café och lunchrestaurang.

4. JAKOBSTADS MUSEUM, MALMSKA GÅRDEN till höger i hörnet av Storgatan och Trädgårdsgatan byggdes som familjebostad och handelshus av skeppsredaren Peter Malm efter branden 1835. Utställningarna koncentrerade på sjöfartstiden. Museishop i muséet. I gårdsbyggnaderna lanthandel, damfrisering, tackelkammare etc. Utställningshallen Tempus finns i samma kvarter.

5. OPTIMA yrkesläroanstalt på andra sidan Trädgårdsgatan med ett tjugotal utbildningslinjer samt vuxenutbildning.

► Ta Trädgårdsgatan till vänster, cykla rakt fram till –

6. ASPEGRENS TRÄDGÅRD, ett av stadens grönområden. Anlades på 1700-talet av prosten Gabriel Aspegren. Återskapad enligt ursprungliga planritningar i barockstil. Första äppel- och potatisodlingen på dessa breddgrader. Intill restaurerade Rosenlunds prästgård med lunchrestaurang, café och mötesutrymmen finns stenladugården, 1775, som fungerar som Pedersöre hembygdsmuseum med en rik samling av bl.a. föremål knutna till jordbruks- och hantverk. Öppen sommartid.

► Ta Masaholmsvägen till vänster ut till Österleden, ta höger, korsa vägen + järnvägen. Korsa Pedersvägen, fortsätt längs Östra ringvägen till vägens slut.

7. MALMSKA SJUKHUSET, ligger rakt fram i skogsdungen. Jugendbyggnaden byggdes med en donation från affärsmannen och skeppsredaren Otto Malm. Togs i bruk 1908. Tillbyggt i flera repairen. Hälsovårdscentralen finns i närliggande byggnader.

► Ta cykelvägen längs Kållbyvägen till underfarten. Genom underfarten till Svedenvägen. Efter c. ½ km –

8. VILLA SVEDEN i skogsdungen till vänster. Apotekare Viktor Schaumans sommarställe på 1800-talet. Restaurerat. Café sommartid. Björnholmens badstrand på andra sidan vägen vid Larsmo sjön.

► Fortsätt ut till Omfartsvägen, korsa i rondellen och vänd till vänster längs cykelleden.

9. FÅRHOLMSBRON, sammanbinder Jakobstad och Larsmo kommun.

► Fortsätt till Storströmsbron. Ta till vänster vid underfarten längs Storströmsgränden till Risöhällvägen. Ta till vänster.

10. RISÖHÄLL BÖNEHUS, ett av tre laestadianska bönehusen i Larsmo.

► Följ stranden till Risövägen, ta till höger. Följ Risövägen tills den tar slut. Korsa stora vägen in på Hannulavägen och fortsätt tills vägen tar slut. Vänd in till höger på Fagernäsvägen. (Hannulavägen är grusväg, vill man undvika grusväg, cykla vidare längs cykelleden till Holm rondell och genom underfarten in på Fagernäsvägen.)

11. BJÄRGAS hembygdsgård och museiområde.

12. LARMOKYRKA vid vägens slutt, ritad av kyrko-byggmästaren Jakob Rijf och invigdes 1787. Intill liggande Kvarnbacken med restaurerade gamla hus och en stenladugård, som sommartid används för bl.a. konserter och andra publika evenemang.

► Ta Fagernäsvägen tillbaka till vägens slut. Kör i underfarten upp på cykelleden mot Jakobstad. Fortsätt till Storströmmen.

13. STRANDIS, butik, café, restaurang, flytande båstuga och campingområde. Längs samma infart på Assarlidvägen, Assarskär badstrand.

► Tillbaka till cykelleden mot Jakobstad. Vid första avtag välj Furuholmsvägen över broarna och ett litet stycke framåt. För –

14. CAMPINGOMRÅDET SVANEN OCH RUNEBERGS STUGA. Campingområdet ligger i viken av Larsmo sjön. På andra sidan sundet via hängbron kommer man till Runebergs stuga. Där tillbringade nationalskalden Johan Lundvig Runeberg sina barndomssomrar. Stugan är byggd av hans far och morbror, som jakt- och fiskestuga, 1811. Förvaltas av muséet. Öppen sommartid.

► Till höger ifrån Runebergs stuga till Larsmovägen, fortsätt mot Jakobstad.

15. ALHOLMEN INDUSTRIAL PARK, pappersindustrier till höger och metallindustrier till vänster, betydande exportindustrier. Den fredade fågelsjön Kråkholmsfjärden till vänster.

► Vid vägkorsningen Larsmovägen/Alholmsvägen vänd vänster mot centrum. (För man höger kommer man till staden hamn Alholmen med motormuseum och båtindustrier. En intressant sväng för den, som vill förlänga turen.)

16. ALHEDA/ALHOLMSSTRANDEN OCH BOSTADSMÄSSOMRÅDET. Alholmsstranden var tidigare de förmögna familjernas sommarparadis. Några av de gamla villorna finns fortfarande kvar. Den årliga och nationella bostadsmässan hölls i Jakobstad år 1994, egnahemshusområdet uppfört på den vänstra sidan och våningshusen på den högra sidan. Teman det året var havsnära boende, miljö och energi.

17. ORTODOXA TJASOVNAN, ligger i skogsdungen till vänster, skyttad.

18. F.D. RISTIKARI SKOLA, den äldre delen byggd 1928.

► Vänd in på Gamla Hamnvägen.

19. GAMLA HAMNOMRÅDET. Hamnskogen har varit skyddad sedan 1700-talet som skydd mot storm och plundring. I området finns campingområde, gästhamn, restaurang Pavis, Snellman parken med lekpark i viken.

Gamla hamn har i tiderna fungerat som staden hamn, men också som skeppsbyggplats. Galeasen Jacobstads Wapen ligger för ankar vid Skeppsgården. Den byggdes på 1800-90-talet enligt ritningar och metoder från 1700-talet. Sjösattes 1992. I det röda båthuset renoveras skonaren Vega, ett av 92 segelfartyg i trä, som byggdes som en del av Finlands enorma krigsskadestånd till Ryssland efter kriget, 1944. I skuldersättningen ingick bl.a. över 500 fartyg.

Intill Skeppsgården ligger också Mässkärskärsbåten, som trafikerar ut i skärgården till Mässkär. Den f.d. lotsstationen på Mässkär har café, matservering och övernattningsmöjligheter. Öppen sommartid och enl. överenskommelse.

► Fortsätt till vägens slut in på Ebba Brahe esplanaden.

20. BISKOPSHOLMENS BEGRAVNINGSPLATS, Jakobstads första begravningsplats, har flera historiskt värdefulla gravmonument. Första begravnningen 1857. De lutherska församlingarnas församlingscenter, invigt 1999, intill begravningsplatsen.

► Korsa Ebba Brahe esplanaden till Hamngatan –

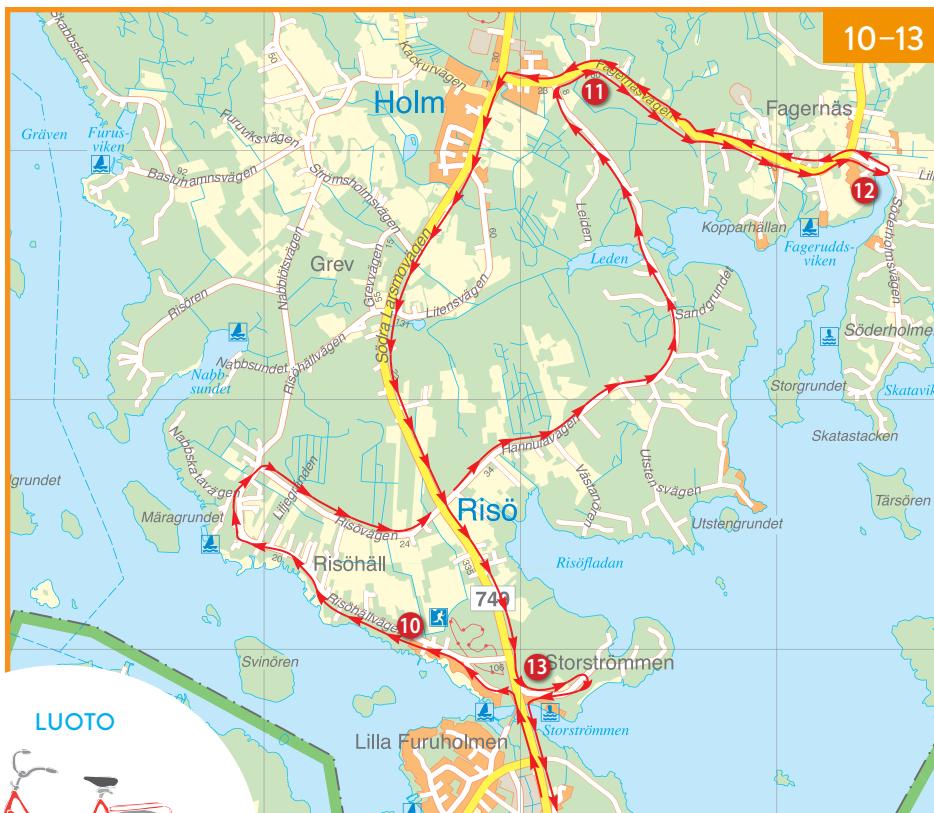
21. HAMNGATAN, en av staden äldsta gator. Två av husen, skyttade, har anknytning till familjen Runeberg. Ett där hans far, Lorenz Runeberg med familj bodde när han dog och i ett annat bodde hans mor sina sista år. De äldsta husen ligger i viken av gatan och är från 1700-t. Det lilla röda huset i viken är en tidigare kyrkstuga, övernattningsstuga för Larsmobor på kyrk- och stadsresa.

22. F.D. BRANDKÅRSHUSET, 1912, är ritat av den danska arkitekten Torben Grut, som också ritat Stockholms stadion. Likheten är släende. Huset är nu staden kulturhus, används av stadens amatör-teatrar. I huset finns också utställningsutrymmen samt restaurang.

23. JAKOBSTADS Kyrka, ritades av kyrko-byggaren Johan Knubb, invigdes 1731. I kyrkan finns en sjuarmad ljusstake 3 m. hög från 1700-t. På begravningsplatsen intill kyrkan finns nationalskalden Johan Ludvig Runebergs förfäldrar minnessten.

24. WESTMANSMORS STUGA, i hörnet av Styrmansgatan och Visasbacken var Johan Ludvig Runebergs första skola. Anna Lena Westman var en läskunnig sjömanssänka, som för att försörja sin familj höll skola i sin vindskammare för borgarnas barn. Här lärde sig JLR läsa, skriva, räkna och katekesen utantill. Stugan förvaltas av Jakobstads museum. Öppen enl. överenskommelse.

Cykelturen har tagit dig tillbaka till staden centrum. Tack för besöket!

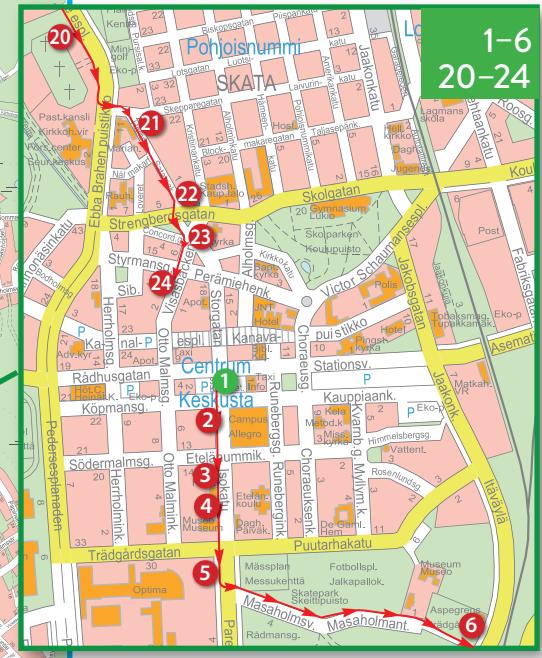
PIETARSAARI

PÄIVÄRETKI PYÖRÄILLEN PIETARSAARESSA JA LUODOSSA

(n. 35 km)

- 1 TORI
- 2 LIIKEMIES ADOLF
- 3 LINDSKOGSIN TALO
- 4 CAMPUS ALLEGRO
- 5 CAFÉ AFTER EIGHT
- 6 PIETARSAAREN MUSEO
- 7 / MALMIN TALO
- 8 OPTIMA
- 9 ASPEGRENIN PUUTARHA
- 10 MALMIN SAIRAALA
- 11 VILLA SVEDEN
- 12 LAMMASSAARENSILTA
- 13 RISÖHÄLLIN RUKOUSHUONE
- 14 BJÄRGAS
- 15 LUODON KIRKKO
- 16 STRANDIS
- 17 JOUTSENEN LEIRINTÄALUE JA
- 18 RUNEBERGIN TUPA
- 19 ALHOLMEN INDUSTRIAL PARK
- 20 ALHEDA / ALHOLMANRANTA/
- 21 ASUNTOMESSUALUE
- 22 ORTODOKSINEN TSASOUNA
- 23 ENTINEN RISTIKARIN KOULU
- 24 VANHAN SATAMAN METSÄ
- 25 BISKOPSHOLMENIN
- 26 HAUTAUSMAA
- 27 SATAMAKATU
- 28 ENTINEN PALOKUNNANTALO
- 29 PIETARSAAREN KIRKKO
- 30 WESTMANINMUORIN TUPA

1. TORI oli kauppapaikka jo pitkään ennen kuin kaupunki perustettiin 1652. Raatihuone on järjestyksessään neljäs, rakennettu 1835 roihunneen kaupungin palon jälkeen.

2. LIKEMIES ADOLF LINDSKOGIN TALO torin reunalla, rakennettu 1797, ainoa nykyisen kävelykadun eteläpuolella sijaitseva rakennus, joka selvisi palosta. Talo on nyt osa Campus Allegron mielenkiintoista korttelia, jossa toimii kaksi ammattikorkeakoulua, ammattiopisto, musiikkiopisto, konserttisali, ravintola, kahvila ja pankki. Kannattaa käydä sisällä katsomassa.

► Aloitamme retkemme Isokatua pitkin etelän suuntaan.

3. CAFÉ AFTER EIGHT (oikealla) avattiin 1980-luvulla nuorison pääteettömäksi kohtaan- miskaaksi. Nykyään siellä on nuorison työpajoja, kahvila ja lounasravintola.

4. PIETARSAAREN MUSEO / MALMIN TALO (oikealla) Isonkadun ja Puutarhakadun kulmassa rakennettiin laivanvarustaja Peter Malmin perheen asuinpalaksi ja kauppanuoneeksi vuoden 1835 palon jälkeen. Museon näyttelyt keskittivät kaupungin merenkulun historiaan. Piharakennuksissa on mm. maalaiskauppa, kampaamo ja takila- kamari. Pihapiirissä on myös näyttelytila Tempus.

5. OPTIMA -ammattiopistossa Puutarhakadun toisella puolella on parikymmentä koulutuslinjaa, lisäksi aikuisopetusta.

► Käännny Puutarhakatua pitkin vasemmalle. Aja Aspegrenin puutarhan suuntaan.

6. ASPEGRENIN PUUTARHA, yksi kaupungin vihreistä keitaista. Puutarhan perusti rovasti Gabriel Aspegren 1700-luvulla, ja se on kunnostettu alkuperäisten barokkityylisten piirustusten mukaisesti. Puutarhassa oli aikoinaan näiden leveysasteiden ensimmäiset omena- ja perunaviljelmät. Kunnostetun Rosenlundin pappilan vieressä on vuodelta 1775 peräisin oleva kivinavetta, nykyisin Pedersören seudun kotiseutumuseo, jossa on mittavat kokoelmat maatalouteen ja käsityöammattieihin liittyviä esineitä. Museo on auki kesäkaan.

► Aja Masaholmantietä vasemmalle, Itäväylälle. Käännny oikealle ja ylitä tie + rautatie. Ylitä Pietarintie, jatka Itäistä Rengastietä tien päähän saakka

7. MALMIN SAIRAALA, sijaitsee suoraan edessäsi metsikön takana. Jugendtyylinen sairaala rakennettiin liikemies ja laivanvarustaja Otto Malmiltä saadulta lahjoitusrahoilla 1908 ja lisä- rakennuksia on rakennettu useaan otteeseen. Terveyskeskus sijaitsee samalla alueella.

► Aja Kolpintien pyörätietä pitkin alikulkutunneliin ja sieltä Itärantanielle, jota pitkin noin puoli kilometriä, kunnes saavut Villa Svedeniin.

8. VILLA SVEDEN tien vasemmalla puolella metsikön katveessa oli 1800-luvulla apteekkari Viktor Schaumanin perheen kesäpaikka. Kunnostusta rakennuksesta löydät kahvilan, joka auki kesällä. Tien toisella puolella Luodonjärven rannassa Karhusaaren uimaranta.

► Jatka ohikulkutielle, ohita liikenneympyrä ja käännny vasemmalle, jatka pyörätietä pitkin.

9. LAMMASSAARENSILTA yhdistää Pietarsaaren kaupungin ja Luodon kunnan.

► Jatka Storströmin sillalle. Käännny vasemmalle Storströmsgrändeniä pitkin Risöhällvägenille.

10. RISÖHÄLLIN RUKOUSHUONE, yksi Luodon kolmesta laestadiolaisesta rukoushuoneesta.

► Aja rantaa pitkin Risövägenille, käännny oikealle. Aja Risövägeniä tien loppuun saakka. Ylitä maantie Hannulavägenin kohdalla ja jatka tien loppuun saakka. Käännny oikealle Fagernäsvägenille. (Hannulavägen on soratie. Jos haluat välittää sorateitä, aja vielä pyörätietä pitkin Holmin liikenneympyrään ja aja alikulkua pitkin Fagernäsvägenille).

11. BJÄRGAS kotiseututalo ja museoalue.

12. LUODON KIRKKO tien päässä on kirkkorakennusmestari Jacob Rijfin piirtämä ja se vihittiin käyttöön 1787. Vieressä sijaitsee Kvarnbackenin alue. Alueella on entisöityjä vanhoja taloja sekä kivinavetta, jossa kesäisin järjestetään konsertteja ja muita yleisötilaisuuksia.

► Aja Fagernäsvägeniä takaisin tien loppuun saakka. Aja alikulusta pyörätielle kohti Pietarsaarta. Jatka Storströmmenin suuntaan.

13. STRANDIS jossa kauppa, kahvila-ravintola, kellova saunaalautta ja leirintäalue.

► Jatka samaa tietä pitkin kunnes saavut Assarlivägenille, jonka varrella Assarskärin uimaranta. Palaa pyörätielle ja suuntaa kohti Pietarsaarta. Käännny ensimmäisessä risteyskseen Furuholmsvägenille ja aja siltojen yli. Jatkaa matkaa eteenpäin. Käännny vasemmalle Joutsenen leirintäläalueelle, aja alueen läpi rantaan ja riippusiltaa pitkin Runebergin tuvalle.

14. JOUTSENEN LEIRINTÄALUE JA RUNEBERGIN TUPA. Leirintäalue sijaitsee Luodonjärven rannalla. Salmen toisella puolella, jonne pääsee riippusiltaa pitkin on Runebergin tupa. Tuvalla kansallisuunoilijamme Johan Ludvig Runeberg vietti lapsuutensa kesiä. Mökin rakensivat hänen isänsä ja enonsa 1811 metsästys- ja kalastusmajaksi. Majaa hallinnoi Pietarsaaren museo ja se on avoinna kesäisin.

► Runebergin tuvalta käännny kohti Luodontietä ja jatka kohti Pietarsaarta.

15. ALHOLMEN INDUSTRIAL PARK, metsäteollisuuden tuotantolaitokset oikealla, ja terästeollisuuden tuotantolaitokset vasemmalla, kaikki merkittävä vientiteollisuuden laitoksia. Rauhottettu Kråkholmanjärven lintujärvi tien varressa vasemmalla.

► Luodontien/Alholmantien risteyskseen käännny vasemmalle keskustaa kohti (Oikealle käännystäässä tullaan kaupungin satamaan Alholmassa, jossa sijaitsee moottorimuseo ja veneenrakennusteollisuutta. Mielenkiintoinen lisälenkki, jos haluat pidentää retkeää.)

16. ALHEDA / ALHOLMANRANTA ja ASUNTOMESSUALUE. Alholmanranta oli aikoinaan varakkaiden perheiden kesäparatiisi. Muutamia vanhoja huviloita on säilynyt tuolta ajalta. Valtakunnalliset asunтомessut pidettiin Pietarsaareessa vuonna 1994. Rannan puolella sijaitsevat kerrostalot ja tien vasemmalla puolella sijaitsevat omakotitalot ovat messualuetta. Messujen teemaan oli merenläheinen asuminen, ympäristö ja energia.

17. ORTODOKSINEN TSASOUNA on metsän siimeksessä vasemmalla kts.kyltitys.

18. Entinen RISTIKARIN KOULU, kaupungin ensimmäinen suomenkielinen kansakoulu, jonka vanhin osa on rakennettu 1928.

► Käännny oikealla Vanhanhaminantielle.

19. VANHAN SATAMAN METSÄ on ollut suojuelta 1700-luvulta saakka. Alun perin taroituksesta oli suojata aluetta myrskyiltä ja ryöstelyltä. Alueella on leirintäalue, vieraasvenesatama, ravintola Pavis, ja uimarannan tuntumassa leikkipuisto. Vanha satama on ollut aikanaan paitsi kaupungin satama myös laivanrakennuspaikka. Kaljaasi Jacobstads Wapen on ankkurissa Laivapihan laiturissa. Jacobstads Wapen rakennettiin 1980-90-luvulla 1700-luvun piirustusten ja rakennustapojen mukaisesti ja laskettiin vesille 1992. Punaisessa rakennuksessa kunnostetaan kuunari Vega, joka on yksi Suomessa sodan jälkeen rakennetuista 92 puhesta sotakorvausaluksista. Sotakorvauskenssa rakennettiin yli 500 laivaa. Laivapihan vieressä on myös Mässäkärin saareen kulkevan laivan lähtölaituri. Mässäkärin entisellä luotsiasemalla on kahvila ja ravintola sekä majoitustiloja. Avoinna kesällä ja sopimuksen mukaan.

► Jatka tien päähän ja jatka Ebba Brahen puistikkoa pitkin.

20. BISKOPSHOLMENIN HAUTAUSMAALLA, Pietarsaaren ensimmäisellä hautausmaalla, on monia mielenkiintoisia hautamuumentteja. Ensimmäiset vainajat on haudattu tänne 1857. Hautausmaan vieressä luterilaisen seurakuntien serurakuntakeskus, vihitty käyttöön 1999.

► Ylitä Ebba Brahen puistikko ja jatka Satamakadulle.

21. SATAMAKATU, yksi kaupungin vanhimista kaduista. Kahdella kadun taloista, joissa on kyltti seinässä, on kytöks J.L. Runebergin perheeseen, toisessa asui yhdessä asui hänen isänsä merikapteeni Lorents Runeberg kuolemaansa asti ja toisessa hänen äitiinsä asui viimeiset elinvuotensa. Vanhimmat taloista sijaitsevat puiston vieressä ja ne ovat 1700-luvulta. Punainen pieni mökki kadun yläpäässä on aikoinaan ollut kirkkomökki, eli yöpymispalatsi Luodon asukkaiden kirkko- ja kau-punkimatkkoja varten.

22. ENT. PALOKUNNANTALO vuodelta 1912. Sen on piirtänyt tanskalaissyntäinen, mutta Ruotsissa toiminut arkitehti Torben Grut, joka piirsi myös Tukholman stadionin. Näiden rakennusten yhdennäköisyys on huomattava. Rakennus on nykyisin kulttuuritalo, jossa toimivat kaupungin harrastajateatterit. Talossa on myös näyttelytiloja ja ravintola.

23. PIETARSAAREN KIRKON suunnitteli kirkonrakentaja Johan Knubb ja se vihittiin käyttöön 1731. Kirkossa on 3-metriä korkea, 1700-luvulta peräisin oleva seitsemähaarainen kynttelikkö. Kirkon viereisellä hautuumaalla on kansallisrunoilija Johan Ludvig Runebergin vanhempien muistokivi.

24. WESTMANINMUORIN TUPA Perämiehenkadun ja Visasmäen kulmassa oli Johan Ludvig Runebergin ensimmäinen koulu. Anna Lena Westman oli lukutaitoinen merimiehen leski, joka perheensä elättämiseksi piti vinttikamarissa koulua porvareiden lapsille. Hän opetti J.L. Runebergin lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan sekä lukeamaan katekismukseen ulkoa. Tupa on osa Pietarsaaren museota ja avoinna sopimuksen mukaan.